

ELIZABETH YR AIL trwy Ras Duw Brenhines Teyrnas Unedig Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon a'n Gwledydd a'n Tiriogaethau Eraill, Pennaeth y Gymanwlad, Amddiffynnydd y Ffydd:

I BAWB Y DAW'R PRESENOLION HYN ATYNT, CYFARCH!

YN GYMAINT ag y darfu i'w Mawrhydi y Frenhines Victoria ar y degfed dydd o Fedi yn y flwyddyn Mil wyth cant wyth deg a naw ganiatáu Siarter (a elwir yma rhagllaw "Siarter 1889") yn cyfansoddi ac yn sefydlu Coleg ym Mwrdeistref Aberystwyth wrth yr enw the University College of Wales, Aberystwyth, a chan y Siarter honno'r Erthygl gyntaf hon a ddarllen fel a ganlyn:

"1. Cyfansoddir drwy hyn aelodau'r Sefydliad sydd yn awr yn bodoli ym Mwrdeistref Aberystwyth yn Sir Aberteifi dan yr enw Coleg Prifysgol Cymru, a'r personau hynny a wneir neu y datgenir gan y Presenolion hyn eu bod yn aelodau o'r Gorfforaeth a gyfansoddir drwy'r Presenolion hyn a'u holynwyr, a datgenir eu bod, yn un Corff Llywodraethol a Chorfforedig dan yr enw "THE UNIVERSITY COLLEGE OF WALES, ABERYSTWYTH" gydag olyniaeth barhaol a sêl gyffredin a gall gymryd iddo'i hun bais arfau (a gofrestrir yn rheolaidd yng Ngholeg yr Herodron) a chydag awdurdod yn yr enw hwnnw i ddwyn ac i amddiffyn cyngaws a dal heb unrhyw drwydded arall ond y Presenolion hyn, dir, tenementau, a hereditamentau at ddibenion y corff llywodraethol a chorfforedig hwnnw yn unig heb fod yn fwy o werth yn flynyddol na'r swm o Ddeng Mil o Bunnau y flwyddyn."

AC YN GYMAINT ag y caniatawyd yn y blynyddoedd Mil naw cant saith deg a thri a Mil naw cant saith deg ac wyth Siarteri Atodol (a elwir yma rhagllaw "y Siarteri Atodol") i Goleg Prifysgol Cymru, Aberystwyth yn newid ac yn goleddfu rhai o'r darpariaethau yn Siarter 1889:

AC YN GYMAINT â bod Coleg Prifysgol Cymru, Aberystwyth trwy Ddeiseb ostyngedig a gyflwynwyd i Ni yn Ein Cyngor wedi erfyn arnom ymfodloni'n raslon i ddirymu (dan amod diogelu rhai materion) Siarter 1889 a'r Siarteri Atodol a chaniatáu iddo Siarter Atodol bellach:

AC YN GYMAINT â'n bod wedi cymryd y Ddeiseb ddywededig i'n Hystyriaeth Frenhinol a bod yn Ein bryd gytuno â hynny:

GWYBYDDWCH YN AWR Ein bod Ni, yn rhinwedd Ein Rhagorfraint Frenhinol ac o'n graslonrwydd arbennig, Ein gwybodaeth sicr a'n hysgogiad ein Hun, wedi ewyllysio ac ordeinio a'n bod Ni, drwy'r Presenolion hyn ar Ein Rhan Ni ac ar ran Ein Hetifeddion a'n Holynwyr yn ewyllysio ac yn ordeinio fod y cyfan o Siarter 1889 ac eithrio'r rhan honno o Erthygl 1 ohoni a gyfansoddodd ac a sefydlodd y Coleg yn gorfforaeth gydag olyniaeth barhaol a Sêl Gyffredin yn cael ei ddiddymu yma a bod y cyfan o'r Siarteri Atodol yn cael eu diddymu yma a bod y darpariaethau a gynhwysir yma rhagllaw yn cymryd eu lle fel y bydd unrhyw gyfeiriad mewn unrhyw Siarter Gorffori neu unrhyw weithred, neu ewyllys neu offeryn o unrhyw fath at Siarter 1889 neu unrhyw rai o'r Siarteri Atodol a ddiddymwyd yma, neu at unrhyw ddarpariaeth ynddi yn cael eu darllen a'u dehongli fel cyfeiriad at ddarpariaeth neu ddarpariaethau neu'r hyn a fo'n cyfateb agosaf yn hon Ein Siarter Atodol a'r Ystatudau a'r Ordinhadau a'r Rheoliadau a wneir dani.

I. YR ENW

Adwaenir y sefydliad yr arferid ei alw naill ai Prifysgol Cymru, Aberystwyth, neu the University of Wales, Aberystwyth, naill ai fel "PRIFYSGOL ABERYSTWYTH" neu fel "ABERYSTWYTH UNIVERSITY" a gall ddefnyddio'r naill enw neu'r llall neu'r ddau enw at bob diben, gan gynnwys bod yn rhan o achos cyfreithiol, dal tir, eiddo arall a phais arfau a defnyddio ei sêl gyffredin.

II. IEITHOEDD SWYDDOGOL

Y Gymraeg a'r Saesneg fydd ieithoedd swyddogol y Brifysgol. Bydd unrhyw weithred a wneir neu ddogfen a gyflawnir gan yr awdurdod priodol yn enw ac ar ran y Brifysgol yn ddilys ac yn effeithiol yn y naill iaith neu'r llall.

III. AELODAETH

Bydd aelodau'r Brifysgol fel y darperir gan yr Ordinhadau.

IV. AMCANION Y BRIFYSGOL

Amcanion y Brifysgol fydd:

1. hyrwyddo dysg a gwybodaeth trwy addysgu ac ymchwil a thrwy esiampl a dylanwad ei bywyd corfforaethol;

2. darparu hyfforddiant a chyrsgau astudio i'r rhai sydd eisiau ennill graddau a dyfarniadau eraill y Brifysgol neu sefydliadau eraill, ac i bobl eraill;

3. hybu a gwneud darpariaeth ar gyfer ymchwil ac ar gyfer ehangu, lledaenu, diogelu a chymhwyso gwybodaeth trwy'r dulliau hynny y penderfynô'r Brifysgol arnynt;

4. datblygu potensial Myfyrwyr y Brifysgol;

5. rhoi sylw arbennig, ar ei phen ei hun neu ar y cyd ag eraill, i anghenion addysgol Cymru, gyda golwg ar yr iaith Gymraeg a diwylliant, datblygiad economaidd a thraddodiadau cymdeithasol Cymru.

V. GALLUOEDD Y BRIFYSGOL

Bydd y Brifysgol yn gorff addysgu, ymchwil, arholi a dyfarnu graddau a bydd ganddi'r gallu:

1. naill ai ar ei phen ei hun neu ar y cyd â sefydliadau eraill i wneud ac i gyflwyno, ac am achos da i dynnu'n ôl, dyfarniadau, graddau ac anrhydeddau eraill y Brifysgol;

2. i gyflwyno Myfyrwyr y Brifysgol am ddyfarniadau, graddau ac anrhydeddau eraill sefydliadau eraill;

3. i wneud yr holl weithredoedd cyfreithlon y penderfynô'r Brifysgol arnynt er mwyn cyflawni ei hamcanion a'i buddiannau.

VI. Y LLYWYDD

Bydd Llywydd i'r Brifysgol, ac ef neu hi fydd pennaeth anweithredol y Brifysgol ac fe'i penodir gan y Cyngor. Bydd y drefn ar gyfer penodi, tymor swydd a swyddogaethau'r Llywydd fel y darperir gan yr Ordinhadau.

VII. YR IS-LYWYDDION

Bydd un neu fwy o Is-Lywyddion i'r Brifysgol, a chaiff ef neu hi neu unrhyw un ohonynt arfer holl swyddogaethau'r Llywydd pan fo'r swydd honno'n wag, ac fel arall fel y bo'r Llywydd yn ei ddirprwyo i'r Is-Lywyddion ac fel y gall yr Ordinhadau ddarparu. Y Cyngor fydd yn penodi'r Is-Lywyddion. Bydd y drefn ar gyfer penodi a thymor swydd yr Is-Lywyddion fel y darperir gan yr Ordinhadau.

VIII. Y TRYSORYDD

Bydd Trysorydd i'r Brifysgol, a benodir gan y Cyngor. Bydd y drefn ar gyfer penodi, tymor swydd a swyddogaethau y Trysorydd fel y darperir gan yr Ordinhadau.

IX. YR IS-GANGHELLOR, Y DIRPRWYON I'R IS-GANGHELLOR A'R DIRPRWY IS-GANGELLORION

1. Bydd Is-Ganghellor i'r Brifysgol, ac ef neu hi fydd prif swyddog academiaidd a gweinyddol y Brifysgol ac fe'i penodir gan y Cyngor. Bydd y drefn ar gyfer penodi, telerau ac amodau'r swydd a swyddogaethau'r Is-Ganghellor fel y darperir gan yr Ordinhadau.

2. Gall fod gan y Brifysgol un neu fwy o Ddirprwyon i'r Is-Ganghellor, a byddant yn cyflawni'r swyddogaethau hynny a ddirprwyo'r Is-Ganghellor iddynt ac fel y gellir darparu drwy Ordinhad. Y Cyngor fydd yn penodi'r Dirprwyon i'r Is-Ganghellor. Bydd y drefn ar gyfer penodi a thelerau ac amodau swydd y Dirprwyon i'r Is-Ganghellor fel y darperir gan yr Ordinhadau.

3. Gall fod un neu fwy o Ddirprwy Is-Gangellorion i'r Brifysgol, a byddant yn cyflawni'r swyddogaethau hynny a ddirprwyo'r Is-Ganghellor iddynt ac fel y gellir darparu drwy Ordinhad. Y Cyngor fydd yn penodi'r Dirprwy Is-Gangellorion. Bydd y drefn ar gyfer penodi a thelerau ac amodau swydd y Dirprwy Is-Gangellorion fel y darperir gan yr Ordinhadau.

X. SWYDDI ERAILL

Yn ychwanegol at y swyddi a sefydlwyd gan y Siarter hon, bydd i'r Brifysgol y swyddi eraill hynny y gall yr Ystatudau eu darparu.

XI. YR YMWELYDD

Bydd Ymwelydd i'r Brifysgol, a benodir gan y Cyfrin Gyngor ar enwebiad y Cyngor, o blith y rhai hynny sy'n dal neu sydd wedi dal swyddi barnwrol uchel.

XII. Y CYNGOR

Bydd Cyngor i'r Brifysgol. Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Siarter hon a'r Ystatudau, y Cyngor fydd corff llywodraethol goruchaf y Brifysgol a bydd yn gyfrifol am weithredu busnes gweinyddol, ariannol a busnes arall y Brifysgol, yn unol â'i hamcanion. Bydd y Cyngor yn cael cadw a defnyddio sêl gyffredin y Brifysgol. Bydd cyfansoddiad, galluoedd a swyddogaethau y Cyngor fel y darperir gan yr Ystatudau.

XIII. Y SENEDD

Bydd Senedd i'r Brifysgol. Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Siarter hon a'r Ystatudau, y Senedd fydd awdurdod academaidd y Brifysgol a bydd yn gyfrifol i'r Cyngor am swyddogaethau academaidd y Brifysgol mewn addysgu ac ymchwil ac am reoli a goruchwyllo'r Myfyrwyr. Bydd cyfansoddiad, galluoedd a swyddogaethau'r Senedd fel y darperir gan yr Ordinhadau.

XIV. Y LLYS

Bydd Llys i'r Brifysgol. Rôl y Llys fydd darparu fforwm cyhoeddus i gyfathrebu a thrafod gweithgareddau'r Brifysgol. Bydd cyfansoddiad, galluoedd a swyddogaethau'r Llys fel y darperir gan yr Ordinhadau.

XV. CYFADRANNAU A FFURFIADAU ACADEMAIDD ERAILL

Fe sefydlir, yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Siarter hon a'r Ystatudau, y cyfryw Gyfadrannau, Adrannau a ffurfiadau academaidd a gweinyddol eraill ag a ystyrio'r Brifysgol yn ddymunol.

XVI. MYFYRWYR

1. Bydd Ffurfiad o Fyfyrwyr y Brifysgol a fydd, yn ddarostyngedig i amodau a ddarperir gan yr Ystatudau neu'r Ordinhadau, yn cael ei gydnabod gan y Brifysgol.
2. Gall y Brifysgol gydnabod un neu fwy o gymdeithasau o gyn-Fyfyrwyr y Brifysgol, yn ddarostyngedig i amodau a ddarperir gan yr Ordinhadau.

XVII. YSTATUDAU

1. Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r Siarter hon, gall Ystatudau bennu neu reoli llywodraeth y Brifysgol a'i haelodau a darparu ar gyfer y materion eraill hynny a benderfynio'r Brifysgol er mwyn hyrwyddo ei hamcanion.
2. Yr Ystatudau a draethir yn yr Atodlen i'r Siarter hon fydd Ystatudau'r Brifysgol a byddant yn parhau mewn grym hyd y cânt eu hamrywio neu eu diddymu yn unol â'r Erthygl hon.
3. Ar ôl ymgynghori â'r Senedd, gall y Cyngor wneud Ystatudau i'r Brifysgol trwy Benderfyniad Arbennig, gan amrywio neu ddiddymu'r Ystatudau sydd mewn grym ar y pryd, ar yr amod na chaiff unrhyw Ystatud ddod i rym hyd nes ei gymeradwyo gan y Cyfrin Gyngor. Bydd tystysgrif a roddir gan Glerc y Cyfrin Gyngor yn dystiolaeth derfynol o gymeradwyaeth o'r fath.

XVIII. ORDINHADAU

1. Gall yr Ystatudau orchymyn bod darpariaeth bellach ar gyfer pennu neu reoli unrhyw faterion y maent yn ymdrin â hwy yn cael ei wneud trwy Ordinhad, ar yr amod ei fod yn gyson â darpariaethau y Siarter hon a'r Ystatudau.
2. Trwy benderfyniad y Cyngor y gwneir Ordinhadau, eu hamrywio a'u diddymu, ar yr amod nad yw Ordinhadau sy'n ymwneud â materion sydd o fewn cyfrifoldebau'r Senedd (yn unol â'r hyn a benderfynir dan y Siarter hon, yr Ystatudau a'r Ordinhadau) yn cael eu gwneud, eu hamrywio na'u diddymu ac eithrio ar argymhelliad neu gyda chymeradwyaeth y Senedd. Yr Is-Ganghellor a fydd yn penderfynu ar unrhyw gwestiwn ynghylch a yw mater o fewn cyfrifoldebau'r Senedd ai peidio.

XIX. RHEOLIADAU

1. Gall yr Ystatudau a'r Ordinhadau orchymyn bod darpariaeth bellach ar gyfer pennu neu reoli unrhyw fater y maent yn ymdrin ag ef yn cael ei wneud trwy Reoliad, ar yr amod ei fod yn gyson â darpariaethau'r Siarter hon, yr Ystatudau a'r Ordinhadau.
2. Yn ddarostyngedig i gymeradwyaeth y Cyngor, gall y Senedd trwy benderfyniad wneud, amrywio neu ddiddymu Rheoliadau sy'n ymwneud â materion sydd o fewn ei chyfrifoldebau dan y Siarter hon, yr Ystatudau a'r Ordinhadau. Yr Is-Ganghellor a fydd yn penderfynu ar unrhyw gwestiwn ynghylch a yw mater o fewn cyfrifoldebau'r Senedd ai peidio.
3. Trwy benderfyniad gall y Cyngor wneud, amrywio neu ddiddymu Rheoliadau sy'n ymwneud ag unrhyw fater arall.

XX. RHEOLAU SEFYDLOG

Yn ddarostyngedig i'r Siarter hon, yr Ystatudau, yr Ordinhadau a'r Rheoliadau, bydd gan y Cyngor, y Senedd, y Llys a ffurfiadau academiaidd a gweinyddol eraill y Brifysgol bob un y gallu i wneud, amrywio neu ddiddymu Rheolau Sefydlog sy'n llywodraethu eu dulliau gweithredu eu hunain.

XXI. CYFLE CYFARTAL

Bydd cymhwyster ar gyfer penodiad i unrhyw Swydd, cyflogaeth neu aelodaeth o'r Cyngor, y Senedd, y Llys neu unrhyw gorff Prifysgol arall, a chymhwyster ar gyfer ymgymryd â neu dderbyn i unrhyw gwrs astudio, neu ar gyfer dyfarniad unrhyw un o anrhydeddau academiaidd y Brifysgol, yn seiliedig ar egwyddor cyfle cyfartal yn unol â gofynion y gyfraith ac arfer da.

XXII. RHANNU EIDDO

Ni chaiff y Brifysgol rannu unrhyw eiddo na gwneud taliad arall i unrhyw un o'i haelodau, ac eithrio fel y caniateir gan gyfraith elusen.

XXIII. NEWIDIADAU I'R SIARTER

1. Ar ôl ymgynghori â'r Senedd, gall y Cyngor amrywio neu ddiddymu unrhyw un o ddarpariaethau'r Siarter hon trwy Benderfyniad Arbennig, ond ni chaiff unrhyw amrywiad neu ddiddymiad ddod i rym oni fyddir wedi ei gymeradwyo gennym Ni, Ein Hetifeddion a'n Holynwyr yn y Cyngor. Bydd tystysgrif a roddir gan Glerc y Cyfrin Gyngor yn dystiolaeth derfynol o gymeradwyaeth o'r fath.
2. Rhaid i'r Ystatudau ddarparu ar gyfer rhoi i'r Cofrestrydd ac Ysgrifennydd ac aelodau'r Cyngor rybudd digonol am fwriad i gynnig Penderfyniad Arbennig dan yr Erthygl hon, gan nodi manylion yr amrywiad neu'r diddymiad a gynigir.

XXIV. PENDERFYNIAD ARBENNIG

At ddiben y Siarter hon y mae Penderfyniad Arbennig yn golygu penderfyniad gan y Cyngor wedi'i basio gan nifer heb fod yn llai na dwy ran o dair o aelodau'r Cyngor a fydd yn bresennol ac yn pleidleisio.

A'n hewyllys a'n pleser Brenhinol Ni yw fod ein Siarter Atodol hon i'w dehongli bob amser yn haelionus ac ym mhob achos yn y modd mwyaf ffafriol i'r sefydliad ac i hyrwyddiad amcanion Ein Siarter Atodol hon.

YN DYSTIOLAETH i hyn parasom wneud yn Gyhoeddus Ein Llythyrau hyn.

TYST ohonom Ni Ein Hunain yn Westminster y nawfed dydd o fis Gorffennaf yn y drydedd flwyddyn ar ddeg a deugain o'n Teyrnasiad.